

Mozes komt naar de berg

Onderzoek en onderwijs kunnen veel voor elkaar betekenen.

De vraag is echter hoe je het zo organiseert dat er concrete resultaten geboekt worden. Het Innovatiecentrum Biologische

Landbouw nam onlangs een opmerkelijk initiatief door docenten en onderzoekers samen aan het werk te zetten.

Naast concrete kennisproducten voor het onderwijs leidt het mogelijk ook tot een blauwdruk voor verdere verbreding.

“**H**et is goed om te zien dat we op de werkvloer met elkaar aan de slag zijn”, vat een van de deelnemers samen. En hij is zeker niet de enige die aan het eind van dag met een tevreden gezicht de Waiboerhoeve in Lelystad verlaat. Docenten – merendeels van aoc's en een enkeling uit het hoo – spraken daar met medewerkers van diverse onderzoeksinstituten van Wageningen Universiteit en researchcentrum, waaronder het praktijkkon-

derzoek Veehouderij en Plant en Omgeving. En ook het Ontwikkelcentrum was aanwezig. Ze waren ingegaan op de uitnodiging van het Innovatiecentrum Biologische Landbouw (IBL) om samen na te gaan hoe groene scholen en onderzoeksinstellingen op het gebied van biologische landbouw tot concrete samenwerking kunnen komen. “Het gaat dan om kennisynthese en ontsluiting van kennis”, aldus IBL-hoofd Jac Meijs aan het begin van de bijeenkomst. Zijn organisatie – onderdeel van

◀ Onderzoekers en docenten geven aan wat ze van elkaar verwachten

Wageningen UR – voert in opdracht van het Ministerie van LNV het zogenaamde Koepelprogramma Biologische Landbouw uit. Dat beoogt de kennisontwikkeling, -verspreiding en afstemming en coördinatie van het door LNV betaalde onderzoek op het gebied van de biologische landbouw. Vandaag staat de kennisverspreiding centraal, met name de ontsluiting van de kennis uit het onderzoek voor het groene onderwijs. Net zoals bij het onderzoek voor de andere agrosectoren is een klein percentage van het

totale onderzoeksbudget (ruwweg 10 miljoen euro per jaar) daarvoor beschikbaar.

Over het algemeen verloopt die ontsluiting naar het onderwijs nogal moeizaam. Onderzoek en onderwijs zijn in de loop der jaren uit elkaar gegroeid. In veel gevallen is men nauwelijks op de hoogte van elkaars bestaan. Laat staan dat onderzoekers zouden weten wat ze voor docenten kunnen betekenen en omgekeerd. Het Ministerie van LNV stimuleert beide partijen momenteel sterk om die samenwerking tussen deze partijen te optimaliseren zodat er een betere kenniscirculatie ontstaat.

Snelle actie

De blijde gezichten op de Waiboerhoeve hadden te maken met de pragmatische wijze waarop het IBL dat tracht te realiseren. Meerdere deelnemers spraken er hun waardering voor uit. “Mozes komt eindelijk naar de berg”, verzuchtte een enthousiaste aoc-docent.

Het IBL zette onderzoekers en onderwijsmensen die zich met biologische landbouw bezighouden samen aan tafel, zorgde voor een goed gesprek waarin betrokkenen nagingen wat ze voor elkaar kunnen betekenen. Dat leidde vervolgens tot afspraken om een in snelle actie gezamenlijk onderwijsmateriaal te maken op basis van onderzoeksinformatie. Als alles vol-

gens plan verloop worden ook ondernemers in de biologische landbouw daarbij betrokken. Vooral in deze sector lijkt dat volgens projectleider Eddy Teenstra van het IBL kansrijk. Biologische ondernemers zijn namelijk sterk betrokken bij het praktijkonderzoek. Nogal wat bedrijven vervullen de functie van proeftuin voor het opschalen van kennis die uit fundamenteel onderzoek verkregen is. De waarde van die interactie tussen onderzoekers en ondernemers is volgens het IBL groot. Biologische ondernemers hebben veel ervaringskennis van zowel plantaardige als dierlijke processen als tegenwicht voor het ontbreken van niet-natuurlijke correctiemethoden. Het onderzoek in de biologische landbouw heeft daarom een sterk praktisch karakter en dat betekent vervolgens dat het zich goed leent voor koppeling met het groene onderwijs. Het IBL spreekt in dat verband van het O3-model waarin de ondernemer in een driehoeksverhouding met onderzoek en onderwijs komt. De drie O's staan voor Onderzoek, Ondernemer en Onderwijs.

BioDier en BioPlant

Het IBL realiseert die krachtenbundeling in de biologische landbouw door in twee pilots twee praktijkonderzoekprojecten te verbinden met twee VIA-projecten. De pilots heten BioDier en BioPlant. Aangezien vanuit →

FOTO: PIETER BOETZKES

zowel de onderzoeks- als de VIA-projecten geld/menskracht wordt ingebracht is de realisatie van een aantal producten op korte termijn gegarandeerd. Vanuit het praktijkonderzoek schoven medewerkers van de pilot-projecten Bioveem en BIOM aan tafel. Het project Bioveem is gericht op de versterking en verbreding van de biologische melkveehouderij. Het project startte in 1997 en gaat nu de tweede fase in. Kenmerkend voor de opzet van dit onderzoeksproject is dat naast het Praktijkonderzoek Veehouderij, LEI, DLV en het Louis Bolk Instituut, biologische melkveehouders actief betrokken zijn. Dat zelfde geldt voor het tweede project – BIOM – waarin de biologische akkerbouw en vollegrondsgroententeelt centraal staat en dat door het Praktijkonderzoek Plant en Omgeving in samenwerking met de DLV wordt uitgevoerd. De betrokken VIA-projecten zijn ‘Maatschappelijk verantwoord ondernemen’ van AOC de Groene Welle en ‘Biokern’ van AOC Friesland in samenwerking met andere aoc’s. Verder zijn ook docenten van een derde VIA-project – ‘Geïntegreerde leerweg Biologische Landbouw’ van het Groenhorst College met de CAH Dronten – betrokken. Daarnaast bekijkt het Ontwikkelcentrum of het een rol kan spelen bij de realisatie van producten.

Blauwdruk

Naast het opleveren van concrete producten, beoogt het IBL met de pilots nog een tweede doel. Het O3-model

▲ Werkgroepleden van de pilot BioPlant bespreken welke kennisproducten ze samen gaan maken

biedt vooral voor de biologische landbouw perspectief omdat het een betrekkelijk jonge sector is. In het onderwijs is biologische landbouw nog maar beperkt in het curriculum aanwezig. Lesstof gebaseerd op nieuwe inzichten en innovaties is er nauwelijks. Ook het onderzoek staat nog in de kinderschoenen. Ieder onderzoeksresultaat is daarom van groot belang voor de ontwikkeling van de sector. De testcase met de pilots BioDier en BioPlant moet uitwijzen of toekomstige samenwerking volgens dit O3-model een blauwdruk kan opleveren voor andere agrossectoren en of dit model ook bruikbaar is voor andere onderwijsniveaus dan dat van het mbo.

Meerwaarde

Het bleek een vruchtbare bijeenkomst. Docenten en onderzoekers kregen niet alleen beter zicht op elkaars behoeften, aanbod en verwachtingen, maar kwamen ook tot concrete afspraken over producten die ze samen gaan maken binnen de twee pilots. Wat het eerste betreft: docenten willen van het onderzoek graag lesondersteunend materiaal, bijvoorbeeld illustraties. Ook zien ze

graag dat onderzoekskennis vertaald naar ondernemerscompetenties tot hen komt. Een begrijpelijke maar tegelijkertijd lastige vraag aangezien een dergelijk product niet binnen de doelstelling van de onderzoekers wordt opgeleverd. Verder blijkt er serieuze belangstelling voor authentieke leerarrangementen voor praktijkleren. Proefbedrijven zijn daar een prima omgeving voor. Ook scholing van studenten en gastdocentschappen scoren hoog.

Aan de andere kant constateerden de deelnemers dat meer samenwerking met het onderzoek leidt tot een betere beeldvorming van doel en functie van het praktijkonderzoek. Niet onbelangrijk, want een belangrijk deel van de toekomstige klanten van de onderzoekers zit nu in het groene onderwijs. Verder denken onderzoekers dat de didactische kennis uit het onderwijs interessant kan zijn voor hun eigen werk. Bovendien kan het onderwijs naar hun mening ook een rol spelen ten aanzien van de doorwerking van onderzoeksresultaten in de praktijk.

Hoewel de resultaten van deze discussie natuurlijk niet representatief zijn, kan er uit geconcludeerd worden dat onderwijs en onderzoek veel voor elkaar kunnen betekenen.

“Wederzijdse participatie kan een meerwaarde voor beide partijen betekenen”, aldus een van de conclusies. In het geval van de pilots BioPlant en BioDier is die meerwaarde al op zeer korte termijn zichtbaar in de vorm van de producten die onderzoekers en docenten nog in 2003 zullen opleveren. Bij BioPlant denkt men daarbij aan video- en fotomateriaal van onkruidbestrijding, simulaties met betrekking tot bemesting en vruchtwisseling en de teelt van een gewas. Producten van BioDier worden waarschijnlijk grasklaverweide en een arrangement voor praktijkleren. Daarnaast wordt nog gekeken of iets met diergezondheid gedaan kan worden. ☺

Pieter Boetzkes

Meer informatie over de pilots BioDier en BioPlant is verkrijgbaar bij Eddy Teenstra (eddy.teenstra@wur.nl) van het IBL, tel. 0320 293344